

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

ХИЛАНДАР
(1198 - 1998)

Каталог изложбе

Нови Сад, 1998

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

КАТАЛОЗИ ИЗЛОЖБИ

22

АУТОРИ КАТАЛОГА И ИЗЛОЖБЕ

Ксенија Светличић и Јелена Ковачек

О ХИЛАНДАРУ

Када се велики жупан Стефан Немања, у монаштву Симеон, придружио на Атосу свом сину монаху Сави, они су живели у прво време у манастиру Ватопеду. Желећи да заснују српски манастир на Светој Гори, отац и син се обраћају византијском цару Алексију III Анђелу да им уступи опустели манастир Хеландар. Византијски цар се одазвао молби и 1198. издао је хрисовуљу Симеону и Сави да им додељује Хеландар и Милеју - област око манастира - "да Србима буде на вечни поклон". Отац и син, уз помоћ Стефана, тадашњег српског великог жупана, још исте године почињу да подижу Хиландар...

Сретен Петковић, 1989

Од замисли до оснивања манастира пут је био дуг и пун препрека. На једној страни, биле су потребне значајне материјалне жртве за подизање грађевина, опремање манастира и обдаривање поседима, а на другој, требало је решити многа правна питања у Светој Гори и Цариграду. Место је одабрао сам Немања, предузевши још једно путовање по Светој Гори, овога пута на носилима због слабости и исцрпљености. Највише му се допао манастир Хеландаров опустошен од гусара, који се клонио "последњем пропадању у пределу који се звао Милеје". Тај манастир са земљиштем које му је припадало измолио је Сава од цара Алексија III приликом једне своје мисије у Цариграду. Преузео је обавезу да ће обновити манастир, који је био потчињен Ватопеду, где су Симеон и Сава

живели као монаси. Још у току радова, на подстицај прота Свете Горе и старешина других манастира, Хиландар је изузет из власти Ватопеда и предат Симеону и Сави да његову обнову приведу крају.

Историја српског народа, 1981

Манастир Хиландар споља личи на велико издужено утврђење неправилног облика, дуго око 140 и широко око 75 метара. Опасују га зидови високи и до тридесет метара и дебели између метра и метра и по, а на источној и јужној страни се уздижу и две старе високе куле - пирга. Зидови су унутар манастира заклоњени вишеспратним коначима. Када се споља посматрају, запажа се да су више пута презиђивани и на највишим деловима виде се горњи спратови конака.

Сретен Петковић, 1989

Манастир у својим црквама и ризници садржи већи број икона високе уметничке вредности: мозаичка икона Богородице Одигитрије (крај XII века), иконе Христа и Богородице са Христом (XIII), Ваведење (друга деценија XIV века), двојна икона Богородице Тројеручице и светог Николе (XIV), Деизисни чин (око 1360), двери Благовестима Г. Митрофановича (1616), Света Петка сликара Јована (1632) и др. У библиотеци је већи број рукописа са минијатурама из XIII и XIV века (*Четиворојевађеље Саве IV*, *Романово јеванђеље*, *Стањевићево јеванђеље*), као и богата збирка српских повеља.

Мала енциклопедија Просвета, 1989

Доћи у Свету гору, бити у томе земаљском рају, видјети српску лавру, славни Хиландар, поклонити се гробу светога

Симеуна (Немање), станути на земљу по којој су ходили најзнаменитији Срби (од како се зна за српско име): први ујединилац српскога народа, велики жупан Стефан Немања (у калуђерству св. Симеун); први српски архиепископ св. Сава; први српски цар Душан и прва српска царица Јелена; одморити се у ћелијама које су они сазидали и у којима су се одмарали, или у хладу под маслинама, лимунима, поморанџама и ћипарисима, које су они засадили на обали Јеђејскога мора, па не рећи ни једне о Хиландару, било би за Србина грјешно, а за ствар штетно...

Хиландар је између најлепших и најзнаменитијих монумента српске средовјечне архитектуре. Пун је унутра и изван српскијех светијех спомена. Учинио је на ме неисказано побожан и весео утисак.

Архимандрит Нићифор Дучић, 1895

Некада се питало: када смо срећно ратовали и ширили границе. Данас се питамо: колико смо пута у нашој историји били срећни да се подигнемо до лика усавршеног човека; и да се, исто тако, суочимо са собом у временима кад смо осуђени да трајемо животом примитивног човека. Ми смо нашу средњовековну мисао сувише потцењивали као укалупљену догму универзалног ауторитета. Међутим, ми тек сада, пратећи нашу стару мисао у рукописној библиотеци Хиландара, почињемо да упознајемо радозналу многостраност и дубину наше средњовековне мисли.

Светозар Радојчић, 1978

На Светој Гори, српски Хиландар, историјским вредностима и уметничким богатствима, духовним угледом и непролазним лепотама, међу двадесетак, један је од првих манастира.

А српској књижевности, култури и националној духовности - средњевековно средиште па у потоњим вековима снажно огњиште.

Прилазећи му и боравећи у његовим здањима, посматрајући монахе и призоре њиховог живота, често сам жалио што нисам сликар. Јер ту једино сликар може да узме скоро све што му стане у поглед, а да никог не озледи и не обмане.

Добрица Ћосић, 1984

* * *

Српски манастир Хиландар у Светој Гори јуни осам векова постојања. Тим поводом Библиотека Мајнице српске приредила је изложбу о манастиру који је за Србе, кроз векове, представљао значајан духовни, просветни, културни и научни центар. Изложба је отворена од 5. до 31. јануара 1998. године у витринама испред Свечане сале Мајнице српске, а коришћене су књиге из збирки Библиотеке Мајнице српске и грађа из Рукописног одељења Мајнице српске.

КАТАЛОГ

Манастир Хиландар, бакорез,
Сремски Карловци 1779.

ЛИТЕРАТУРА

1. Канѡны на осмъ Гласѡвъ: пр(е)п(о)д(о)бныхъ и б(о)гоносныхъ(ъ) о(т)ць Нашихъ Сумесна и с(ва)титела Савы сербскихъ / Возбѹжденіемъ настоаніемъ и всакимъ тцаніемъ Его пречестности Господина отца Тімотеа Іванновича: тоаже с(ва)тыа обители Проигѹмена. - Во с(ва)тѣй горѣ Атонстѣй в' М(о)настырѣ Хиландарѣ : [б. и.], 1776. Авгѹста 1.
2. Историја и опис манастира Хилендара. - Београд : Штампарија Петра К. Танасковића, 1894
3. Књижевни радови Нићифора Дучића : са два прилога. Књ. 4. - Биоград : Државна штампарија Краљевине Србије, 1895
4. Света Гора монаха Саве Хиландарца. - Београд : Српска краљевска државна штампарија, 1898
5. Православно калуђерство : историјско-каноничка радња са додатком Хиландарског устава из књиге "Православно црквено право" Епископа Никодима. - Мостар : Пахер и Кисић, 1902
6. Хиландар у доба Немањића : (историјско-културна расправа) / Томо Ј. Бурковић. - Београд : Штампарија Савић и комп., 1925
7. Хиландарска повеља великог жупана Стефана (Првовенчаног) из године 1200-1202. / Александар В. Соловјев. - Државна штампарија Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, 1926
8. Хиландарски типик. - Београд : Државна штампарија Краљевине Србије, 1935
9. Хиландарске старине / [Лазар Мирковић]. - Старинар, Београд, 1936, књ. 11-12, стр. 83-94

10. Унутрашњи правилник свештеног чесног српског манастира Хиландара. - Београд : Свети архијерејски синод Српске православне цркве, 1959
11. Света Гора и манастир Хиландар : (поводом хиљадугодишњице њеног оснивања). - Београд : Удружење српског православног свештенства Архиепископије београдско-карловачке, 1961
12. Хиландарски рукопис Душанова законика / Н. Радојчић. - Београд* : [Византолошки институт], 1963

Црква Вавдења, 1293

13. Хиландарски зборник / Српска академија наука и уметности. - 1966, бр. 1-. - Београд : САНУ, Хиландарски одбор, 1966-
14. Историја црквене и високошколске библиотеке у Хиландару / Љубомир Дурковић-Јакшић. - Београд : [б. и.], 1970
15. Барокна архитектура XVIII века у Хиландару / Слободан Ненадовић. - Београд : Републички завод за заштиту споменика културе, 1970
16. Прилози о везама Хиландара и Срба у Угарској у 18. веку / Лазар Чурчић. - Београд : [б. и.], 1971
17. Одбрана манастира Хиландара / Слободан Ненадовић. - [Нови Сад] : Матица српска, 1972

18. Хиландар / Димитрије Богдановић, Војислав Ј. Ђурић, Дејан Медаковић. - Београд : Републички завод за заштиту споменика културе Србије, 1978
19. О неким проблемима везаним за истраживања Хиландара, са посебним освртом на однос између ексонартекса Хиландарске цркве и споменика Моравске школе / Ђурђе Бошковић. - Београд : Археолошки институт, 1979
20. Хиландарско питање у XIX и почетком XX века : студија / Ђоко Слијепчевић. - Келн : [б. и.], 1979
21. Хиландарски медицински кодекс N. 517 / [главни и одговорни уредник Васо Милинчевић]. - Београд : Народна библиотека Србије, 1980
22. Законик цара Стефана Душана. Књ. 2, Студенички, Хиландарски, Ходошки и Бистрички рукопис / уредник Мехмед Беговић. - Београд : Српска академија наука и уметности, 1981
23. Атон - легенда жива / Борис Милев-Огин, Михаил Берберов. - Софија : Отечество, 1981
24. Поема о Хиландару / Душан М. Дачић. - Београд : Православље, 1982
25. Десет обраћања Богородици Тројеручици Хиландарској / Љубомир Симовић. - Београд : М. Јосић : Љ. Симовић, 1983
26. Вељко Михајловић : Хиландар : графике : [Музеј града Београда, Конак кнегиње Љубице, јануар 1984] / [фотографије Иван Мојашевић]. - [Београд : Музеј града Београда], 1984
27. Житије светог Саве / Теодосије Хиландарац. - Београд : Српска књижевна задруга, 1984
28. Света Гора и Хиландар : до шеснаестог века / Владимир Ћоровић. - На Светој Гори : Манастир Хиландар, 1985
29. Мали ноћни роман : хиландарска повест / Милорад Павић. - Београд : Просвета ; Нови Сад : Матица српска, 1985
30. Сабрани списи / Свети Сава. - Београд : Просвета : Српска књижевна задруга, 1986

31. Вељко Михајловић : Хиландар : [Народни музеј, Ваљево, 28. марта - 11. априла 1988. године]. - Ваљево : Народни музеј, 1988
32. Атос између неба и земље / Слободан Марковић. - Београд : Слобода, 1988
33. Житија / Теодосије. - Београд : Просвета : Српска књижевна задруга, 1988
34. Службе, канони и Похвала / Теодосије. - Београд : Просвета : Српска књижевна задруга, 1988
35. Живот Светога Саве и Живот Светога Симеона / Доментијан. - Београд : Просвета : Српска књижевна задруга, 1988
36. О изградњи северног дела Хиландара од игуменарије до конака : (из 1598) / Слободан М. Ненадовић. - Нови Сад : Матица српска, 1989
37. Хиландар / Сретен Петковић. - Београд : Републички завод за заштиту споменика културе, 1989
38. Chilandar / Sreten Petković. - Belgrad : [Republiksamt für Denkmalschutz], 1989
39. Конаци манастира Хиландара : изложба слика архитекте Зорана Б. Петровића : Монакова кућа, од 7. марта до 7. маја 1989. године / [текст Гојко Суботић]. - Београд : Етнографски музеј, 1989
40. Света Гора / написао монах Сава Хиландарац. - [Репринт изд. из 1898. године]. - Београд : Драгомир Антонић, Давид Гаон, Александар Гаон, 1989
41. Hilendarski razgovor / [razgovor vodio] Moma Dimić. - Novi Sad : Književna zajednica Novog Sada, 1989
42. Хиландар цвет божји / Живорад Лазић. - Чаковец : Зрински, 1989
43. Света Гора / А. [Александар] Дероко. - Београд : Туристичка штампа, 1990

44. Манастир Хиландар - Саборна црква : архитектура / Ђурђе Бошковић у сарадњи са Мирком Ковачевићем. - Београд : Републички завод за заштиту споменика културе СР Србије, 1991
45. Похвале Светом Сави српских песника двадесетог века / [приредио] Раша Перић. - Нови Сад : Цветник, 1991
46. Законоправило или Номоканон светога Саве : Иловички препис 1262. година / приредио и прилоге написао Миодраг М. Петровић. - Горњи Милановац : Дечје новине, 1991

Стихирар, XII век

47. Хиландар у доба Немањића : (историјско-културна расправа) / Томо Ј. Бурковић. - [Репринт изд.]. - [Београд] : Друштво пријатеља Хиландара, [1991]
48. Хиландарски печат / Милутин Ђуричковић. - Приштина : Јединство, 1992
49. Хиландар / Будимир Дубак. - Београд : Рад : Српска књижевна задруга, 1993
50. Атонски подвижници деветнаестог века / Антоније Светогорац. - Света Гора Атонска : Манастир Хиландар, 1993

51. Манастири Свете Горе / Зоран Петровић. - Приштина : Универзитет, 1994
52. Православље као правојивље : хиландарски преводи. - Света Гора Атонска : Манастир Хиландар, 1994
53. Казивања о Светој Гори. - Београд : Просвета, 1995
54. Хиландарски типик : рукопис СНЛ AS 156 / приредио Димитрије Богдановић. - Београд : Народна библиотека Србије : Завод за међународну научну, просветну, културну и техничку сарадњу Србије, 1995
55. На светогорској стази / Милован Ерац. - Крушевац : А Пропо, 1995
56. Sveta Gora Atonska : fotografije / Dragan Kurucić. - Novi Sad : Muzej Vojvodine, 1995
57. Хиландар : ходочашће на Свету Гору / Жељко Марковић. - Нови Сад : Прометеј, 1995
58. Повратак у Хиландар / Александар Б. Лаковић. - Београд : Просвета, 1996
59. Само дела љубави остају / Владета Јеротић. - [Света Гора Атонска] : Манастир Хиландар, 1996
60. Обнова градитељске баштине манастира Хиландар. - Света Гора Атоска : [Манастир Хиландар], 1997
61. Друга Казивања о Светој Гори / [уредник Милка Јанковић]. - Београд : Просвета : Друштво пријатеља Свете Горе Атонске : Библиотека града Београда, 1997
62. Отварају се хиландарске двери : путописни записи / Миодраг Павловић. - Београд : Просвета, 1997
63. Богородица Тројеручица хиландарска : српски песници двадесетог века / [приредио] Раша Перић. - Вршац : Угао, 1997
64. Хиландар : лист манастира Хиландара на Светој гори. - 19??, бр. 1-. - Атос : Манастир Хиландар, 19??-
65. Конаци манастира Хиландара / Александар Дероко, Слободан Ненадовић. - [Београд] : Српска академија наука и уметности, [б. г.]

66. Стара виђења Хиландара / Дејан Медаковић. - [Нови Сад : Матица српска, б. г.]
67. Иконе Манастира Хиландара : 1198-1998 : exhibit guide / аутор фотографије Хранислав Мирковић = фотограф Хранислав Миркович = author of photography Hranislav Mirkovic. - [Б. м. : б. и., б. г.]

ФАКСИМИЛИ И ФОТОГРАФИЈЕ

68. Писмо манастирског братства манастира Хиландара, 1761. година
69. Молба хиландарског проигумана Гаврила ради купљења милостиње 1767. године
70. Задужбина Стефана Немање на Светој Гори
71. Богородица са Христом, икона у мозаику, крај XII века
72. Лик кнеза Лазара на повељи хиландарској болници, 1379/1380. године

ХИЛАНДАР

1198 - 1998

ИЗДАВАЧ

Библиотека Матице српске
Нови Сад
Матице српске 1

УРЕДНИК

Миро Вуксановић

АУТОРИ КАТАЛОГА

Ксенија Светличић и Јелена Ковачек

ПРИПРЕМА

Тихомир Светличић

ТИРАЖ

150 примерака